

Effektreserven i framtiden

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i och förlängning av lagen (2003:436) om effektreserv. Förslagen återfinns i proposition 2009/10:113 om effektreserven i framtiden och innebär en successiv övergång till en marknadslösning genom en nedtrappning av den centralt upphandlade effektreservens omfattning med början 2011 och fram t.o.m. den 15 mars 2020. Regeringen avser att meddela föreskrifter om effektreservens storlek och om hur stor andel av reserven som ska skapas genom avtal om minskad elförbrukning. I propositionen föreslås vidare att den systemansvariga myndigheten – Affärsverket svenska kraftnät – ska kunna ingå avtal om minskad elförbrukning även med elleverantörer och inte endast med elanvändare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 16 mars 2011.

I en reservation (s, v) föreslås att riksdagen ska avslå propositionen med hänvisning bl.a. till att konsekvenserna av den föreslagna nedtrappningen endast behandlas mycket knapphändigt i propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Reservation	13
Effektreserven i framtiden (s, v)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
Följdmotionerna	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16
 <i>Tabell</i>	
Tabell: Nedtrappning av den svenska effektreserven 2011–2020	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Effektreserven i framtiden

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:113 och avslår motionerna 2009/10:N10 och 2009/10:N11.

Reservation (s, v)

Stockholm den 15 april 2010

På näringsutskottets vägnar

Carl B Hamilton

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl B Hamilton (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Maria Plass (m), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Mikael Oscarsson (kd), Staffan Anger (m), Kent Persson (v), Liselott Hagberg (fp), Per Bolund (mp), Renée Jeryd (s) och Åke Sandström (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2009/10:113 om effektreserven i framtiden
- två motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

I ett elsystem måste tillförseln av el vid varje tidpunkt vara lika stor som uttaget. Det finns alltid en risk för att elförbrukningen blir så stor att det inte finns tillräcklig momentan produktions- och importkapacitet. Det är i sådana situationer som effektbrist uppstår, dvs. brist på el vid ett givet ögonblick.

I lagen (2003:436) om effektreserv (effektreservlagen), som trädde i kraft den 1 juli 2003, fick Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att som en tidsbegränsad övergångslösning upphandla en effektreserv. Denna ska uppgå till högst 2 000 MW och vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden. Avsikten var dock att frågan om tillräcklig effekt på sikt måste lösas av marknadens aktörer.

Effektreservlagen skulle enligt sin ursprungliga lydelse ha upphört att gälla den 1 mars 2008. Lagens giltighetstid har senare förlängts t.o.m. den 15 mars 2011 genom beslut hösten 2007 (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:NU3). Motivet till förlängningen var att elmarknaden inte har utvecklats på ett sådant sätt att det funnits förutsättningar för att kunna hantera en eventuell effektbrist på marknadsmässiga grunder.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas regeringens bedömning av hur frågan om att upprätthålla effektbalansen i det svenska nationella elsystemet ska hanteras i ett längre perspektiv. En successiv övergång till en marknadslösning bör, enligt regeringen, ske genom en nedtrappning av den centralt upphandlade effektreservens omfattning med början 2011 och fram t.o.m. den 15 mars 2020. För att möjliggöra en sådan nedtrappning föreslås att giltighetstiden för lagen om effektreserv förlängs t.o.m. sistnämnda datum.

Regeringen avser att meddela föreskrifter om effektreservens storlek och hur stor andel av reserven som ska skapas genom avtal om minskad elförbrukning. I propositionen föreslås vidare att den systemansvariga myndigheten, Svenska kraftnät, ska kunna ingå avtal om minskad elförbrukning även med elleverantörer och inte endast med elanvändare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 16 mars 2011.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om fortsatt giltighet av lagen om effektreserv fram t.o.m. den 15 mars 2020 samtidigt som en successiv övergång till en marknadslösning sker genom en nedtrappning av den centralt upphandlade effektreservens omfattning. Därmed avslår riksdagen två motioner i vilka det yrkas avslag på propositionen bl.a. med hänvisning till att konsekvenserna av den föreslagna nedtrappningen endast behandlas mycket knapphändigt i propositionen.

Jämför reservation (s, v).

Propositionen

En successiv övergång till en marknadslösning

I december 2008 avrapporterade Energimarknadsinspektionen ett uppdrag från regeringen om att se över frågan om hur effektreserven ska hanteras framgent (Effektfrågan – Behövs en centralt upphandlad effektreserv? EI R2008:15). Rapporten har remissbehandlats. I rapporten föreslås en successiv övergång till en marknadsbaserad lösning av frågan om effektreserven.

Regeringen gör bedömningen att en successiv övergång till en marknadslösning bör ske genom en nedtrappning av effektreservens omfattning med början 2011 och fram t.o.m. den 15 mars 2020. Därför föreslås att giltighetstiden för effektreservlagen förlängs t.o.m. sistnämnda datum.

Utgångspunkten för förslaget är att en god försörjningstrygghet kan uppnås med en marknadslösning, där marknadsaktörernas självständiga beslut med hänsyn till prisutvecklingen på elmarknaden genererar tillräckligt med effekt såväl generellt som i s.k. höglastsituationer. En marknadslösning förutsätter sålunda att prisets förmåga att signalera knapphet på elmarknaden säkerställer att det finns tillräcklig produktionskapacitet för att täcka förbrukningen av el. Därmed kan effektbrist undvikas. Vid en marknadslösning har inget organ ett övergripande ansvar för att tillhandahålla effekt.

Regeringen bedömer att ordningen med en centralt upphandlad effektreserv i det korta perspektivet fungerar bra. En sådan ordning inverkar emellertid negativt på elmarknadens funktion. I ett längre perspektiv är denna modell förenad med sådana kostnader för elkunderna att en annan lösning bör eftersträvas.

Försörjningstryggheten i det svenska elsystemet är generellt sett god. Svenska kraftnät bedömer att den svenska effektbalansen på några års sikt kommer att förstärkas genom ökad kapacitet i kärnkraftverken och ökad produktionskapacitet i biobränsleeldad och industriell kraftvärme. Samti-

diget gör Svenska kraftnät bedömningen att den kondenskraft som finns i dag kommer att finnas kvar i samma utsträckning 2011. Det skulle innebära att den svenska kraftbalansen kommer att vara betydligt starkare 2011 än vad som är fallet för närvarande.

Vintern 2009/10 har visat på ett fortsatt behov av att bredda elproduktionen till flera kraftslag och att skapa förutsättningar för ökad förbrukningsflexibilitet. En ökad förbrukningsflexibilitet gör det möjligt och attraktivt för hushåll och andra elanvändare att reagera på priset och minska sin elförbrukning och därmed aktivt bidra till att avlasta elsystemet i höglastsituationer. Ett borttagande av effektreserven utan åtgärder som medför en ökad utbuds- eller förbrukningsflexibilitet riskerar emellertid att försämra försörjningstryggheten. Ett rimligt krav på en framtida marknadslösning är att balans mellan inmatning i och uttag från elsystemet i princip ska råda också vid en s.k. tioårsvinter.

Flexibilitet nödvändig

En förutsättning för en effektiv marknadslösning är att det finns flexibilitet på såväl utbuds- som efterfrågesidan. Tillräcklig förbrukningsflexibilitet medför att kundernas efterfrågan inte överstiger det aktuella utbudet på elmarknaden. Den förbrukningsflexibilitet som kan antas finnas på marknaden 2011 bedöms dock vara otillräcklig, och Energimarknadsinspektionen anser därför att det krävs förändringar på elmarknaden för att en väl fungerande marknadslösning ska komma till stånd.

Förändringar som på några års sikt kan ha en positiv inverkan på marknadens möjligheter att hantera effekttoppar är, enligt Energimarknadsinspektionen, bl.a.

- att förbrukningen av el mäts per timme
- att Norden indelas i ytterligare s.k. elspotområden
- att Sverige blir mer sammanlänkat med andra länder. (Potentialen för Sveriges och Nordens del ligger här framför allt i en ökad integration av överföringsnäten med Kontinentaleuropa.)

Energimarknadsinspektionen har bedömt att en nedtrappning av effektreserven kan påbörjas redan 2011 men att en utfasning inte bör ske utan att det säkerställs att marknaden utvecklas i önskvärd riktning. Detta ställer krav på en kontinuerlig övervakning av effektbalansen från såväl Energimarknadsinspektionens som Svenska kraftnäts sida. En viktig faktor att bedöma och analysera är efterfrågesidans utveckling när det gäller priskänslighet. Regeringen delar Energimarknadsinspektionens bedömning att det mot bakgrund av elmarknadens utveckling inom en överskådlig framtid kommer att vara möjligt att bibehålla en ur effekthänseende hög försörjningstrygghet utan en centralt upphandlad effektreserv. Med hänsyn till vintern 2009/10 och erfarenheterna av effektreservens bidrag till den svenska försörjningstryggheten finns det dock skäl att inte fasa ut effektreserven

alltför hastigt. Regeringen gör emellertid bedömningen att det på längre sikt inte är nödvändigt med ett organ som har ett övergripande ansvar för att tillhandahålla effekt.

Formerna för övergången

Den föreslagna avvecklingen av den centralt upphandlade effektreserven bygger på en bedömning av elmarknadens utveckling under tiden fram t.o.m. den 15 mars 2020. Den tidsplan som fastställs för avveckling får anses vara preliminär i den meningen att det måste finnas utrymme för justeringar om utvecklingen inte svarar mot prognoserna. När det gäller effektreservens storlek och andelen förbrukningsreduktioner, dvs. andelen av reserven som skapas genom avtal om minskad elförbrukning, framstår det som ändamålsenligt att en anpassning till ändrade förhållanden kan göras utan att lagen om effektreserv behöver ändras. Regeringen bedömer därför att dessa frågor bör regleras i förordning och föreslår att det i effektreservlagen förs in en upplysning om att regeringen meddelar föreskrifter om effektreservens storlek och om hur stor andel av reserven som ska skapas genom avtal om minskad elförbrukning.

Regeringen delar vidare Energimarknadsinspektionens bedömning att effektreserven bör innehålla en ökad andel förbrukningsreduktioner. Genom att upphandla en ökad kvantitet förbrukningsreduktioner ges incitament till elhandlare och stora förbrukare att fokusera på förbrukningsflexibilitet. En nackdel med en ökad andel förbrukningsreduktioner är att den kortsiktigt innebär ökade kostnader per upphandlad megawatt. Samtidigt är den dock kostnadseffektiv på lång sikt. En större andel förbrukningsreduktioner kommer, enligt regeringens bedömning, även att ha en positiv inverkan på elmarknadens förbrukningsflexibilitet också efter det att effektreservupphandlingen har upphört. Regeringen avser att följa marknadens utveckling och anger att ytterligare åtgärder kan komma i fråga för att öka förbrukningsflexibiliteten.

Enligt Energimarknadsinspektionens bedömning finns den största potentialen för ökad förbrukningsflexibilitet hos de stora elkunderna, som redan i dag har möjlighet till timvis avläsning. Inspektionen har även föreslagit åtgärder som möjliggör en ökad förbrukningsflexibilitet genom ett ökat antal timmätta kunder. Regeringen erinrar om att Energimarknadsinspektionen i regleringsbrevet för 2010 har fått i uppdrag att analysera vilka ekonomiska och legala konsekvenser en övergång till timmätning skulle innebära för mindre elanvändare som för närvarande har månadsvis mätning.

Uppföljning

Regeringen påpekar att det finns spärrar mot att försörjningstryggheten för elkunderna försämrats om elmarknaden utvecklas i en annan riktning än den som regeringen bedömer som sannolik. Det ingår i Energimarknadsinspektionens uppdrag att verka för att elkunderna har en säker tillgång till el. I det sammanhanget är det naturligt att inspektionen kontinuerligt följer

och analyserar förändringar som påverkar försörjningstryggheten avseende eleffekt. Svenska kraftnät bör också i fortsättningen ha i uppdrag att årligen följa och redovisa utvecklingen av den samlade effekt- och kraftbalansen i landet.

Energimarknadsinspektionen har vidare i uppdrag att följa elmarknadens utveckling när det gäller förbrukningsflexibiliteten. Det är, enligt vad som anförs i propositionen, angeläget att berörda myndigheter noga följer utvecklingen på elmarknaden. Regeringen kommer också att bevaka konsumenternas anpassning till nya förhållanden.

Avtal med elhandelsföretag

Regeringen föreslår att den systemansvariga myndigheten – Svenska kraftnät – ska kunna ingå avtal om minskad elförbrukning även med elleverantörer. Enligt 1 § första stycket i effektreservlagen ska effektreserven skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare om rätt att begränsa deras elförbrukning. Om Svenska kraftnät får möjlighet att avtala om förbrukningsreduktioner med elhandelsföretag, kan företagen i sin tur sluta avtal med sina kunder om minskad förbrukning. En sådan ordning medför också att bestämmelserna om effektreserven inte längre är diskriminerande gentemot elhandlarna. Elleverantörerna har en roll att spela när det gäller att utveckla avtal som främjar ökad förbrukningsflexibilitet. Regeringen ser inga särskilda hinder för att utöka kretsen av möjliga avtalsparter. Det kommer i så fall att vara en uppgift för den systemansvariga myndigheten att avgöra i vilken utsträckning avtal bör ingås med elleverantörer. En sådan ordning kan antas bidra till ökad förbrukningsflexibilitet och kan, enligt regeringens bedömning, införas genom en lagändring av enkel beskaffenhet.

Konsekvensanalys

Förslaget i propositionen påverkar framför allt Svenska kraftnät, balansansvariga företag, elhandelsföretag, elproducenter samt Sveriges elkunder och då i synnerhet stora elförbrukare med möjligheter att erbjuda effektreduktioner inom ramen för effektreserven. För en närmare beskrivning av förslagets konsekvenser hänvisas till propositionen (s. 16 f.).

Motionerna

En successiv övergång till en marknadslösning av effektreserven kan vara ett alternativ som bör övervägas på sikt, sägs det i Socialdemokraternas kommittémotion 2009/10:N11. Motionärerna anser dock att det är nödvändigt med ytterligare analyser av vilka konsekvenser en sådan utfasning av effektreserven kan få för en tryggad svensk elförsörjning till konkurrenskraftiga priser. Dessa konsekvensanalyser bör inväntas innan beslut fattas om en eventuell nedtrappning av effektreservens omfattning. Enligt motio-

närerna behandlas konsekvenserna för en trygg elförsörjning av en nedtrappning av effektreserven mycket summariskt i propositionen, och även vissa remissinstanser har riktat kritik mot det underlag som regeringen baserar sin bedömning på. Även om regeringen föreslår en nedtrappning av effektreserven under en längre tidsperiod bör formerna för övergången, enligt motionärerna, redovisas tydligare. Detta är särskilt viktigt då regeringen har för avsikt att verkställa övergången genom föreskrifter. Vidare krävs ett säkerställande av att en marknadslösning inte leder till att staten frånhänder sig det yttersta ansvaret för svensk elförsörjning.

Även i Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:NU10 sägs att en översyn av effektreserven kan vara nödvändig. Dessförinnan fordras det dock ytterligare analyser av vilka konsekvenser en förändring av effektreserven kan få för en tryggad svensk elförsörjning till konkurrenskraftiga priser. Det krävs ett tydliggörande av att en utfasning av effektreserven inte får innebära att staten frånhänder sig det yttersta ansvaret för svensk elförsörjning eller att de politiska verktygen för att säkra elförsörjningen inskränks. Sådana konsekvensanalyser bör, enligt motionärerna, inväntas innan beslut fattas om en eventuell nedtrappning av effektreservens omfattning.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Vid riksdagens beslut hösten 2007 om förlängning av effektreservlagen (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:NU3) konstaterade utskottet att det inte var realistiskt att en marknadslösning skulle kunna träda i kraft redan våren 2009, vilket hade förordats i två motioner (s). Samtidigt påpekade utskottet det angelägna i att arbetet med att finna en permanent marknadsbaserad lösning snarast borde sättas igång.

I en reservation (s) förordades att regeringen skulle uppmanas att omedelbart tillsätta en snabbutredning med uppgift att föreslå hur kraftföretagen skulle kunna förmås att ta ett större ansvar för effektreserven. Ambitionen borde, enligt reservanterna, vara att det nya systemet skulle träda i kraft redan våren 2009. I avvaktan på ett sådant förslag borde giltighetstiden för effektreservlagen förlängas till den 28 februari 2009.

I en motivreservation (mp) framhölls att behovet av en effektreserv kan härledas till det faktum att elmarknaden inte fungerar tillfredsställande. Reservanten ansåg att effektreservlagen måste betraktas som en nödlösning i väntan på en fundamental reform av elmarknaden.

Nedtrappningen enligt Energimarknadsinspektionens förslag

I propositionen (s. 12) refereras Energimarknadsinspektionens förslag till hur nedtrappningen av effektreserven kan genomföras. Förslaget redovisas i tabellen på nästa sida. Regeringen anger i propositionen att den har för avsikt att meddela föreskrifter i enlighet med Energimarknadsinspektionens

förslag. Enligt uppgift från Näringsdepartementet innebär detta att den planerade förordningen ska följa Energimarknadsinspektionens förslag när det gäller tider, effektreservens storlek och andelen förbrukningsreduktioner.

Tabell: Nedtrappning av den svenska effektreserven 2011–2020

Tidsperiod	Maximal effektreserv (MW)	Minsta andel förbruknings- reduktioner (%)
16 mars 2011–15 mars 2013	1 750	25
16 mars 2013–15 mars 2015	1 500	50
16 mars 2015–15 mars 2017	1 000	75
16 mars 2017–15 mars 2020	750	100

Den svenska effektreserven 2009/10

I maj 2009 avslutade Svenska kraftnät upphandlingen av effektreserven inför vintern 2009/10. Totalt upphandlades 1 919 MW, varav 633 MW (33 %) är förbrukningsreduktion, dvs. industriföretag som mot ersättning minskar sin förbrukning. Resten är elproduktion som kan startas. Effektreserven har aldrig tidigare bestått av en så stor andel förbrukningsreduktion, vilket är i linje med Energimarknadsinspektionens förslag att förbrukningsreduktion ska bli den dominerande effektresursen framöver.

Av propositionen (s. 9) framgår att Svenska kraftnät har utnyttjat delar av effektreserven under sistlidna vinter. Enligt uppgift från Svenska kraftnät har det vid tre tillfällen (17 december 2009, 8 januari 2010 och 22 januari 2010) handlat om att aktivera oljekondensbaserad elproduktion i Karlhamnsverket (ägs av Eon och Fortum).

Utskottets ställningstagande

Välfärd förutsätter el i ett modernt samhälle som det svenska. En stabil och konkurrenskraftigt prissatt tillförsel av el är sålunda en viktig förutsättning för det svenska välfärdssamhället. Det gäller för såväl hushåll och företag som den offentliga sektorn.

Traditionellt har ytterst viktiga delar av det svenska näringslivet byggt på energiintensiv basindustri. För bl.a. stål- och skogsindustrierna är elförsörjningen av avgörande betydelse för konkurrenskraften. Elkostnaderna är ofta tunga poster i hushållens ekonomi. Säker tillgång till el till konkurrenskraftiga priser är således en viktig tillväxtfaktor för många svenska företag men har också stor betydelse för den allmänna samhällsutvecklingen och de enskilda medborgarnas välfärd.

I likhet med vad som sägs i propositionen finns det alltså starka skäl för staten att garantera en god försörjningstrygghet. Avbrutna elleveranser är förenade med stora samhällsekonomiska kostnader, såsom välfärdsförluster för hushållskunder och störda industriella processer med minskad produktion som följd.

Att säkerställa försörjningstryggheten i elsystemet i samband med mer betydande påfrestningar bör inte få medföra att den avreglerade elmarknadens funktion störs. Den övergångslösning med en upphandlad effektreserv som används för närvarande har vissa sådana brister och det är, enligt utskottets uppfattning, därför välkommet att regeringen nu föreslår en stegvis övergång till en effektiv, marknadsbaserad lösning. Den förväntade utvecklingen på elmarknaden, med ökad förbrukningsflexibilitet, fler prisområden och bättre överföringsförbindelser (kablar), möjliggör en sådan övergång. Utskottet delar också regeringens bedömning att andelen s.k. förbrukningsreduktioner i effektreserven kommer att öka under nedtrappningsperioden. I likhet med regeringen anser utskottet vidare att det ska vara möjligt för den systemansvariga myndigheten att i samband med upphandling av effektreserven även sluta avtal med elleverantörer om minskad elförbrukning.

Utskottet anser därutöver, i likhet med flertalet av remissinstanserna, att konsekvenserna av den successiva avvecklingen av effektreserven är tillräckligt väl beskrivna och att den kan inledas nästa år i enlighet med den tidsplan som regeringen har skisserat i propositionen. Ytterligare konsekvensanalyser innan nedtrappningen inleds, vilket föreslås i motionerna 2009/10:N11 (s) och 2009/10:N10 (v), behövs således inte enligt utskottets uppfattning.

Avslutningsvis vill utskottet dock understryka vikten av att nedtrappningen görs med hänsyn tagen till utvecklingen på elmarknaden. Om elmarknaden inte utvecklas på det sätt som förutsetts rubbas förutsättningarna för en successiv övergång till en marknadsbaserad lösning av effektfrågan i överensstämmelse med förslaget i propositionen. Utskottet delar därmed regeringens bedömning att tidsplanen för avveckling av den upphandlade effektreserven självklart får anses vara preliminär i den meningen att det måste finnas utrymme för justeringar om utvecklingen inte skulle svara mot prognoserna. Utskottet förutsätter att regeringen i så fall återrapporterar till riksdagen hur utvecklingen på elmarknaden påverkar arbetet med att avveckla den upphandlade effektreserven.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motionerna 2009/10:N11 (s) och 2009/10:N10 (v).

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstagande har föranlett följande reservation.

Effektreserven i framtiden (s, v)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v) och Renée Jeryd (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N10 och 2009/10:N11 samt avslår proposition 2009/10:113.

Ställningstagande

Sverige behöver en långsiktig energipolitik som tryggar den svenska energitillgången, upprätthåller effekten i energisystemet och ger ett överskott av el. En tillförlitlig elförsörjning är oerhört viktig för den svenska samhällsutvecklingen. Den upphandlade effektreserven har fungerat som en garant för försörjningstryggheten i situationer då effektbrist har hotat.

Vi kan dock se vissa fördelar med att effektbristsituationer på sikt hantearas inom ramen för den avreglerade elmarknadens mekanismer. Till skillnad från regeringen anser vi emellertid att elmarknaden ännu inte fungerar tillräckligt väl för att marknadsmekanismerna på ett tillförlitligt sätt ska kunna styra bort från situationer där akut effektbrist uppkommer, till men för såväl företag som hushåll och för samhällsekonomin i stort. Vintern 2009/10 har visat på oroväckande brister i det svenska elsystemet. Produktionsbortfallet har varit betydande, och effektreserven har fått användas vid flera tillfällen. Den av regeringen föreslagna utfasningen av den upphandlade effektreserven till förmån för en marknadslösning väcker således flera frågetecken.

Konsekvenserna för en tryggad elförsörjning behandlas mycket knapphändigt i propositionen, vilket bl.a. Statskontoret i skarpa ordalag har noterat i sitt remissvar. Enligt vår uppfattning är det därför nödvändigt med ytterligare analyser av vilka konsekvenser en utfasning av effektreserven kan få för en trygg svensk elförsörjning till konkurrenskraftiga priser. Vidare krävs ett säkerställande av att en marknadslösning inte innebär att staten frånhänder sig det yttersta ansvaret för svensk elförsörjning. Sådana

konsekvensanalyser bör genomföras innan beslut fattas om en eventuell nedtrappning av effektereservens omfattning. Dessförinnan saknas också skäl att göra de övriga lagändringar som föreslås i propositionen.

Med det anförda avstyrks förslagen i propositionen. Motionerna 2009/10: N11 (s) och 2009/10:N10 (v) tillstyrks.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:113 Effektreserven i framtiden:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag.

Följdmotionerna

2009/10:N10 av Kent Persson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ytterligare konsekvensanalys och vikten av statens ansvar för elförsörjningen innan en förändring av effektreservens omfattning eventuellt beslutas.

2009/10:N11 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ytterligare konsekvensanalys.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:436) om effektreserv, som gäller till och med den 15 mars 2011¹, dels att lagen ska fortsätta att gälla till och med den 15 mars 2020, dels att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten), har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven *skall* skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare om *rätt att begränsa deras* elförbrukning.

Effektreserven *skall* vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Föreslagen lydelse

1 §

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten), har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven *ska* skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare *och elleverantörer om minskad* elförbrukning.

Effektreserven *ska* vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen meddelar föreskrifter om effektreservens storlek och hur stor andel av reserven som ska skapas genom avtal om minskad förbrukning.

Denna lag träder i kraft den 16 mars 2011.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2008:18.